

ევროკავშირის გარე მმართველობა - არაწევრი ქვეყნის ინსტიტუციური
განვითარების წყარო: ევროპა - ბალკანეთი; ევროპა - საქართველო

მაია იაკობიძე

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერების და ხელოვნების ფაკულტეტზე ევროპისმცოდნეობის მაგისტრის
აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

ევროპისმცოდნეობა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნინო ფავლენიშვილი, ასოცირებული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2019

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

მაია იაკობიძე

21.01.2019

სარჩევი

აბსტრაქტი	v
აბრევიატურების ჩამონათვალი	vi
1. შესავალი	
1.1. თემის აქტუალობა, ლიტერატურის მიმოხილვა.....	1
1.2. ევროკავშირის გაფართოება - კონცეფცია	6
2. კვლევის მეთოდოლოგია	13
3. თეორიული ჩარჩო	14
3.2. რაციონალური თეორიული მიდგომა	17
3.2.1. აპლიკანტი და წვერი ქვეყნის სახელმწიფო პოლიტიკა	17
3.2.2. ევროკავშირის მაკრო და ძირითადი პოლიტიკა	21
3.3. კონსტრუქტივისტული თეორია	22
3.3.1. აპლიკანტი და წვერი ქვეყნების პოლიტიკა	23
3.3.2. ევროკავშირის მაკრო და სუბსტანციური პოლიტიკა (substantive).....	24
4. ევროკავშირის გაფართოების პოლიტიკა, ევროპის გაფართოების პირველი ეტაპი - თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაციის გაფართოება	26
4.1.1. სისტემური ფაქტორები, რომლებსაც ეყრდნობა აპლიკანტი ქვეყნების გაფართოების პოლიტიკა	26
4.1.2. გაწევრიანების განმაპირობებელი ეროვნული ალიანსების შემადგენლობა და სტრუქტურა	27
4.1.3. გაწევრიანების ქვეყნის შიდა დონეზე დამტკიცების სახესხვაობები	28
5. აღმოსავლეთით გაფართოება	30
5.1. აპლიკანტი და წვერი ქვეყნების პოლიტიკა	30
5.2. ევროკავშირის მაკრო პოლიტიკა	32
6. ევროკავშირის მმართველობა და ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა: საზღვრები სხვადასხვა კონტექსტით	35
7. ევროკავშირის გარე მმართველობა - არაწვერი ქვეყნის ინსტიტუციური განვითარების წყარო: ევროპა - ბალკანეთი; ევროპა - საქართველო	37
7.1. ევროკავშირის მმართველობა და გაფართოების შემდგომი ევროპა	37

7.1.2. პოლიტიკის ჩამოყალიბება: ევროპის სამეზობლო პოლიტიკიდან „აღმოსავლეთ პარტნიორობამდე“	40
7.1.3. სამართლებრივი საზღვარი	41
7.1.4. ინსტიტუციონალური საზღვარი	43
7.2. ევროკავშირის წესები ევროკავშირის საზღვრებს მიღმა, გარე მმართველობა ევროპულ მმართველობაში	44
7.2.1. ევროკავშირის გარე მმართველობის ეფექტურობა	46
7.2.2. ინსტიტუციონალური განმარტება	47
7.2.3. შიდა სტრუქტურის განმარტება	48
8. შემთხვევების განხილვა	49
8.1. Case study - ევროპა და ბალკანეთი, გაფართოების ინსტიტუციური ცვლილება კანდიდატ ქვეყნებში	53
8.1.2. ევროკავშირის მიზნები და დახმარება დასავლეთ ბალკანეთისთვის ..	57
8.1.3. ბალკანეთი ევროპაში	61
8.2. Case study - ევროკავშირი და საქართველო - გაფართოების ინსტიტუციური ცვლილება არაწევრ ქვეყანაში	62
8.2.1. საქართველოში მიმდინარე გარე მმართველობის ინსტიტუციური ცვლილებები. საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პენიტენციურ სამსახურში განხორციელებული ცვლილებები	65
8.2.1.2. მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმა	72
9. კვლევის ანალიზი და დასკვნა	75
ბიბლიოგრაფია	79

აბსტრაქტი

წარმოდგენილი ნაშრომი იკვლევს ევროკავშირის გარე მმართველობის სტრატეგიით არაწევრი ქვეყნის ინსტიტუციური განვითარებისათვის ხელშეწყობას. იმისთვის, რომ ცხადად იყოს ნაჩვენები გარე მმართველობის წარმმართველი მექანიზმის, შიდა სტრუქტურული მოდელის მნიშვნელობა და ეფექტიანობა, ევროკავშირის სტრატეგია შედარებულია ამ ორგანიზაციის პოლიტიკასთან გაეტარებინა ინსტიტუციური ცვლილებები ბალკანეთის ქვეყნებში (წევრობის კანდიდატი ქვეყნები). კვლევა დედუქციურია. ის დეტალურად მიმოიხილავს გაფართოების რაციონალურ და კონსტრუქტივისტულ თეორიულ მიდგომებს. თეორიულ ჩარჩოდ შეირჩა ევროკავშირის გაფართოების გარე მმართველობითი პოლიტიკის თეორიული საფუძვლები შექმნილი გენზლეს (2010) მიერ. კვლევა ცდილობს თვისობრივი კვლევის რამდენიმე მეთოდით (case study, process-tracing, დისკურს ანალიზი, სამაგიდო კვლევა, ინტერვიუ) შეამოწმოს შემდეგი ჰიპოთეზა: არაწევრ სახელმწიფოში გარე მმართველობის ინსტიტუციური პოლიტიკით მიმდინარე ინსტიტუციური ცვლილებები არათანაბრად მიმდინარეობს policy-making-ის სხვადასხვა შიდა სტრუქტურებში. ნაშრომში დეტალურად არის შესწავლილი საქართველოში მიმდინარე ცალკეული ინსტიტუტების (შიდა სტრუქტურების) ინსტიტუციური განვითარება/ცვლილება. მიღებული შედეგები შედარებულია ბალკანეთის ქვეყნებში მიმდინარე პროცესებთან. შედარებამ აჩვენა, რომ ევროკავშირის სამომავლო გაფართოების პოლიტიკას განსაზღვრავს ამ ორგანიზაციის დამოკიდებულება წევრობის მსურველი თითოეული ქვეყნის მიმართ (სტრატეგიების განსხვავებულობა - მაგალითად: რუმინეთი, მაკედონია, საქართველო).

ძირითადი სამიუბო სიტყვები: ევროკავშირის გაფართოების პოლიტიკა, წევრობის კანდიდატი ქვეყანა, არაწევრი ქვეყანა, ევროკავშირის გარე მმართველობა.

Abstract

The presented research studies the European Union (EU) support to non-member countries' institutional development through the external governance control mechanisms. In order to demonstrate plainly the effectiveness and importance of the domestic structural model, which stands out as a leading mechanism of the external governance, the EU's strategy is compared with the organization's policy of the implementing institutional changes in the Balkan states (membership candidate countries). The research design is deductive. The rationalistic and constructivist theoretical approaches in terms of EU enlargement are overviewed. For theoretical framework is chosen Gänzle's (2010) theory of the external governance policy of the EU enlargement. The work tests the following hypothesis: in non-member countries institutional changes made in accordance with the institutional policy of the external governance of the EU proceeds unequally in the different policy making domestic structures by utilizing the certain qualitative research methods such as - case study, process-tracing, discourse analysis, desk research and interview. The research investigates in detail the institutional development/transformation of the concrete institutions (domestic structures) in Georgia. The results are compared with the processes occurring in the Balkan countries. The comparison demonstrates that the EU's enlargement policy prospects are determined by the EU's attitudes towards individual aspirant countries (difference in enlargement strategies - examples: Romania, Macedonia, Georgia).

Key words: EU enlargement policy, membership candidate countries, non-member country, EU external governance